

HUR GICK DET TILL?

Bibeln och den kristna traditionen förmedlar att människan i dopet begraver sina synder och uppstår till ett nytt liv, som kristen, alltså en handling som via död leder till liv. - Dopet är fyllt av symbolik, så även själva dopanläggningen.

Hur dopet i ett baptisterium som detta kunde gå till i tidig kristen tid finns det forskare som beskriver på följande sätt:

Den som skulle döpas gick nerför trappan i väster, mörkrets och det ondas sida, till själva dopanläggningen som var präglad av det heliga sjutalet:

På de **tre** nedersta trappstegen, som är riktade mot själva dopkaret, vände man bokstavligen ryggen åt de onda makterna i väster, man uttryckte också denna avsikt verbalt.

Sedan blev man döpt på det **fjärde** steget, själva bottenplattan, fundamentet för alltsammans, en symbol för Kristus.

Vänd mot öster, den nya dagens och det nya livets riktning, bekände man därefter sin kristna tro, när man efter dopet besteg de **tre** trappsteg som var vända i östlig riktning från själva dopkaret räknat ($3+1+3=7$).

Slutligen gick man upp via den långa östra trappan. Väl uppe fick man en vit dopdräkt och den bar man sedan en vecka.

Läs arkeologen fil dr Göran Tagesson om baptisteriet i Vreta:

Tagesson, G. 2010. Vreta före klostret - huvudgård, kyrka och en (o)möjlig dopanläggning.

Fokus Vreta kloster - 17 nya rön om Sveriges äldsta kloster. (Red.) Regner & Tagesson. Statens historiska museum, Stockholm, 2010.

Pris SEK 5

Idé och text: Birgitta Alinder
Bild: Roland Lindqvist, Erik Lundberg, Göran Tagesson
Layout: Roland Lindqvist
År 2010

ETT BAPTISTERIUM FRÅN TIDIG MEDELTID?

VRETA KLOSTER, ÖSTERGÖTLAND

Pris SEK 5

I parlatoriet, klostrets samtalsrum, hittades vid arkeologiska undersökningar på 1920-talet resterna efter en märklig anläggning. Det var två trappor som ledde ner till en vattenledning av kalkstenar och i dess mitt en liten bassäng. Erik Lundberg, som då grävde fram anläggningen, kallade den "cisternrummet" och den tolkades länge som en vattenledning för klostrets vattenförsörjning.

Foto: Erik Lundberg omkring 1920

Vid en undersökning år 2006 framgick det att vattenledningen och trapporna hade hört till en äldre anläggning på platsen – före cisterciensklostret – med datering till tidigt 1100-tal. Denna anläggning hade utgjorts av en separat byggnad belägen invid den äldsta kyrkogårdsmuren norr om kyrkan. Den tolkades nu av arkeologen Göran Tagesson som en tidigmedeltida dopanläggning, ett baptisterium. Paralleller finns i södra Europa och runt Medelhavet men är mycket sällsynta i norra Europa. I Skandinavien verkar Vretas anläggning vara unik.

Lägg märke till den äldre vägg som skimtar i golvhöjd innanför klosterhusets vägg från senare delen av 1100-talet

Foto: ©Göran Tagesson, 2006

Dopanläggningen i det separata huset – baptisteriet – tillkom på tidigt 1100-tal, långt innan klostrets östlänga byggdes på denna plats. Emellertid inpassades anläggningens utrymme i den nya byggnaden, när denna sedermera restes.

Denna anläggning hade alltså inte med klostret att göra. Klosterinvånarna var för övrigt döpta före klosterinträdet. Därtill får man ha i åtanke att ett kloster är slutet och inte tillgängligt för andra än dem som lever i det. Detta gör det osannolikt att dop skulle ha förekommit i anläggningen efter det att klosterbyggnaden uppförts i slutet av 1100-talet. Vid den tiden kom dopfuntarna till Östergötland. De placerades inne i kyrkorna och då var det barn som döptes.

Foto: ©Göran Tagesson, 2006

Allt pekar på att baptisteriet i Vreta har varit i bruk under 1100-talet.

Den framgrävda dopanläggning man kan se idag har vid okänd tidpunkt efter avslutad användning täckts med jord för att det rum i klosterhuset som byggdes ovanpå, parlatoriet, skulle kunna ha sin funktion i klostret.

Om vattenledningen använts i klostret sedan den upphört vara en del av en dopanläggning, är en fråga som sannolikt inte kan besvaras. Slitna trappsteg tyder på att trapporna är väl använda men å andra sidan kan man inte ta för givet att en helgad dopplats – dopet ett sakrament – skulle ha använts till något annat än det ändamål den var avsedd för.

Foto: Roland Lindqvist, 2008

Vreta klostrets församling har sett det angeläget att skydda den unika anläggningen samtidigt som man velat ge intresserade möjlighet att se den. Man har därför låtit göra en glasöverbyggnad, som täcker anläggningen på samma gång som den lämnar fri insyn. Överbyggnaden har ritats av Janusz Grenberger.